

אבני אפד

ממקור ישראל יהלכו רבינו ישראל בעל שם טוב ותלמידיו זי"ע ועב"א כפי ששאב מבראם והשקה את בני ישראל רבות בשנים מורינו הרב רבי אליעזר דוד פרידמאן זללה"ה זע"א רב ביהמ"ד דחסידו בעלזא בלאנדאן

פרשת וירא תשפ"ו

טבעת האפד

מטבע לשון הספרים הקדושים
שטבע מורנו הרב זצ"ל בשיעוריו

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וגו' (בראשית י"ח, ט). והעיקר הוא הרצון, וכמו שאנו רואים שמכל פעולת אברהם אבינו עליו השלום, שהיה מכניס אורחים ומקרבן ליריעת ה', והקריא שם ה' בפי כל ביותיו, לא נכתב בתורה רק ברמז 'ויטע אשל' וגו' (בראשית כא, ג), כמו שנדרש (סוטה י'). ויקרא בשם ה', ויקריא כו', ובפרשה זו כתבה תורה כל פרטי הסעודה שהאכיל למלאכים, שלא היו צריכין למזונותיו ואכלו רק לכבודו, וכמו שאמרו במדרש רבה (בראשית רבה מח, יד) עלת לקרנת הלך בנימוסה כו', ואיתא בגמרא (בבא מציעא פו:) בשכר שלשה זכו לשלשה גו', ובמדרש רבה קא חשיב על כל פרט שפרע הקדוש ברוך הוא לבניו במדבר ביישוב ולעתיד לבוא, ולכאורה טפי היה להתורה להזכיר מה שזן לבני אדם הצריכים למזונות ושפרסם אלקותו יתברך שיהיה נקרא 'אלקי הארץ', ולרמז קיבול שכר על זה.

פרי צדיק פרשת וירא את' י'

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וגו' (בראשית י"ח, ט). ענין המלאכים שבאו קודם לידת יצחק, כי העולם לא היה כדאי שיוולד בה נפש יקר כיצחק, היה הוא כמו ירדת שכינה בעולם הזה, כי מידותיו היה מדות הגבורה, וגם השכינה נקראת גבורה כדאיתא (מגילה לא:) כך שמעו משה מפי הגבורה, לזה היה מהצורך לבוא אליו שלשה מלאכים, בכדי שעל ידי זה יהיה איר העולם מלא קדושה, כי מלאך הוא שליש עולם כנוכר לעיל, ואחר זה היה יכול יצחק להיוולד.

מי השילוח חלק א' פרשת וירא בד"ה וירא הב'

והוא ישב פתח האהל (בראשית י"ח, א). שפתח פתח העולם העליון שיראו בני אדם, ויעבדו להשם יתברך. גם הועיל, שיהיה פתח הפתח למי שדופק בתשובה ורוצה לעבוד להשם יתברך. ויש ללמוד קל וחומר, ממה שאמרו חכמינו ז"ל (עירובין טו.) שאברהם אבינו עליו השלום עומד אצל פתח גיהנם ומציל את הנימוול לכנוס, וכל שכן שעומד בעולם הזה ומציל לכל אחד מישראל שלא ליפול חס ושלום, ופותח שער גמ עדין להרצוה לכנוס בו.

ספר הזמות, ליקוטים פרשת וירא

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וגו' (בראשית י"ח, ט). אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד להפאות את אברהם (רש"י). הנה ידוע מידתו של אברהם אבינו עליו השלום הוא מבחינת החסד לכל באי עולם, ולא היה באפשרי כלל להפוך את סדום, אך מפני כי בא עתה המלאך לבשר את שרה שתלד את יצחק שהוא בחינת גבורה, ומחמת הבשורה הזאת שיהיה נולד יצחק, אז היה כח בהמלאך השלישי אשר בא להפוך את סדום לעשות פעולתו זאת.

תפארת שלמה פרשת וירא בד"ה והנה שלשה

והוא עמד עליהם (בראשית י"ח, ח). ושמעתי ממורי מפרשיסחא, שאמר בזה, שכיון שהכניס אברהם האורחים המלאכים, השיג מדרגתם בחינת עומד, שלא יפול ממדרגתו, וזהו פירוש 'הוא עומד עליהם', שנעשה בחינת עומד, ופן תאמר שלא היה לו בחינת הליכה, לזה אמר הכתוב 'עליהם', שהמדרגה הטובה בחינת הליכה, אשר היה לו מקדם עליהם, נשאר לו.

בית יעקב אלכסנדר פרשת וירא בד"ה בפסוק אל נא

והאלקים נסה את אברהם וגו' (בראשית כב, א). ומבואר אצלנו, שמה שאמרו חכמינו ז"ל (שבת פח.) בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, אמר הקדוש ברוך הוא, מי גילה רז זה לבני, שאין לאדם לחקור טעם מצות אלא לעשות מצותו בתמימות, וישאל מאת ה' לזכות אותו להבין טעם המצות כו', וזה היה הנסיון של אברהם אבינו שנדמה כמלאכים, שהקדים נעשה לנשמע, ולא הוקשה בעיניו לשאול שום טעם, אף שהיה נראה כסותר.

פנים יפות פרשת וירא בד"ה ויהי אחר

בית יעקב - הגה"צ רבי יעקב אהרן מאלכסנדר זצ"ל

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחום היום. וישא עיניו וירא, והנה שלשה אנשים נצבים עליו, וירא וירץ לקראתם גו' (בראשית יח, א ב). להצין למה לא נאמר וירא ה' אל הצרעה. ועוד כפל הלשון וישא עיניו וירא, ומהו וירא וירא צ' פעמים. וגם מנא ליה לרש"י מה שפירש לצקר את החולה.

ואפשר לומר צעזע"י, כי אמרו חז"ל (שבת ל, ג) אין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, וכעת ציוס שלישי למילתו היו לו יקורים, והיה חסר לו השמחה, היה קשה לרש"י היאך נתגלית שכינה אליו, לזה פירש רש"י שצא לצקר את החולה, ולכך שנחסר לו שמחה חסר לו השם הצרעה, לזה כתיב אליו א'.

והוא יושב פתח האהל כחום היום, כי הצרעה אצונו השתדל להשיג שמחה ולצא למדרגתו, על דרך (מלאכי ג, ט) שמש צדקה ומרפא צננפיה.

או יראה פתח האהל, על דרך ששמעתי ממורי הקדוש מפרשיסחא זללה"ה על פסוק (תהלים קיח, יט) פתחו לי שערי צדק, שדרך העבודה הישרה היא, שאדם ילעק ככל עת "פתחו לי שערי צדק", היינו שיראה עצמו תמיד שהוא בחוץ, ולצקש מלפני הש"י שיפתח לו פתח לעבודת ה', ואמר דוד המלך, "זה השער לה' דייקים יצואו צו" (שם ט, כ) כי רק זו הצחינה היא השער לה' ודרך האמיתי לעבודת ה' יתצרך. והנה הצרעה אצונו ע"ה כשראה שאינו צמדרגתו הקדושה על ידי חסרון השמחה כנ"ל, מיד התחיל ללעוק פתחו לי שערי צדק כנ"ל, וזהו והוא ישב פתח האהל, ומיד וישא עיניו שנתעלה צחינת עיני רוחניות עיני השכל שלו, וחזר לצחינתו ומדרגתו כמקודם... והרי נאמר (תהלים יט, ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב, וצא לשמחה, מיד צא מלאך רפאל לרפאותו.

מבאין יש ללמוד ענה לכל דבר, להחזיק צמחה, וצוה ימיה לו ישועה, וכאשר אמר לי בפירוש מורי ז"ל הנ"ל צהייתי אללו להזכיר אליו בני שיחי, אשר היה אז חולה מסוכן מאוד, ואמר לי שאין לו ענה עצורי

כתפת האפד

א. מעין זה כתב מרנא החת"ס כי הנה אמרו חז"ל (שבת נב, ב) אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, והכא אדרבה היה מצטער ביסורי המילה, ועוד, שיצאה חמה מנרתיקה, ולא עברו עוברים ושבים כפירוש רש"י, וה' רצה להתראות אליו, וזה אין יכול אדם להשיג כי אם על ידי שמחה של מצוה, על כן כאשר וישא אברהם את עיניו וירא והנה שלשה אנשים, שמח בשמחת מצוה של הכנסת אורחים, ומיד וירא השכינה שנתגלה אליו. והנה לפנינו, קודם שנימוול, כשראה השכינה, היה נופל על פניו כפירוש רש"י לעיל פרשת לך לך (א, ט), אבל עתה ראה השכינה ולא נפל, כי אם וירץ לקראתם מפתח האהל, ולא נפסקה ראייתו והשגתו,

רק שיהיה צמחה, ושמעתי לעצמי ונתתי לחסידים מעות לאכול ולשתות יחד צמחת ואהבת חברים, ומיד נתפא צעזעו".

הוספה מדברי רבינו ז"ע מענין גדולה מעלת השמחה של מצוה

ונביא צוה מכתב שכתב צתקופת החגים האצרך המופלג רבי יצחק דוד צידרמן ז"ל הי"ד, בנו של הגה"ק רבי יעקב מאיר צידרמן ז"ע חתנו של הרה"ק בעל ה'שפת אמת' מגור ז"ע, אל מעלת כבוד דודו הגדול הרה"ק בעל ה'אמרי אמת' מגור ז"ע, שיתן לו ענה צנפשו איך יוכל לצוה לידי שמחה גדולה צעת קיום המלוות, דהלל ידוע שזה אחד מעיקרי החסידות לקיים מצוות ה' צמחה, ואיך יוכל להשיג מעלה זו.

והשיב לו דודו ה'אמרי אמת' יקוד גדול מאד צעצודת ה', ונעתיק צוה לשון קדשו: ...אודיעך צוה כי לא נכון כלל

לאצרך כמוך להתהלך צרעיונות ומחשבות, אך לעצוד את השי"ת צמחה בכל מה שחעשה, הן עשית המלוות והן צעסק התורה, ואל תשגיח כלל על היצר המצבל להציא עצבות ולהרצות צדקדוקים, ואני רגיל לפרש המשנה "הוי מחשב הפסד מלוה כנגד שכרה ושכר עצירה כנגד הפסדה", לעשות חשבון צנפשו, אם יתנו לך מליון רובל ושאר מחמדים כדי שתיח ולא להניח תפילין, צטח אל תחפוף. והנה תשער צנפשך כמה היתה לך שמחה צאם היה לך מליון רובל, צו השמחה ועוד יותר מזו תצטרך להתמללות צמחה צהנחת תפילין ושמירת שבת, ושמירת צרית קודש, וכדומה לזה.

ובפי החציצות שאצל האדם כן מתחצב צממים, ואי אפשר לצוה לעצודת השי"ת צשלימות בכל מיני המלוות, כמו מן עצודת השי"ת צמחה, וצפרט צעת המוכשר צמועדים לשמחה הצאים לקראתנו שמוה נשאר על כל השנה, וכן עצודת השי"ת צמחה צימי הנעורים נשאר לכל ימי חייו, עכדה"ק.

כתפת האפר

ידוע שהיה נוהג הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע לברך בכל יום את ברכות השחר בבית המדרש בקול רם כדי שיענו השומעים 'אמן' על ברכותיו הנלהבות. ומסופר, כי יום אחד הגיע הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע לביהמ"ד, ובירך את כל ברכות השחר, אך זאת הברכה דילג - את ברכת 'שלא עשני גוי', ולאחר התפילה נכנסו החסידים אל הקודש לברר אצל רבם הגדול, מה זה ועל מה זה שדילג דוקא ברכה נשגבה זו. השיבם הרה"ק מבארדיטשוב, כי ודאי טעות היא בידכם, אלא אדרבה, היום בבוקר קמת ממשכבי, וחשבתי בלבי עד כמה רחוק אני מהקדוש ברוך הוא, ובאיזה מצב שפל אני נמצא, ולא מצאתי במה להתחזק בשמחה כמה וכמה דקות, עד שלאחר מחשבה שניה חשבתי בלבי, כי הלא בזה לבד שקמתי בבוקר והנני יהודי, ובידי לעבוד את הבורא ית', הרי בזה גופא יש לי לשמוח עד אין קץ, ומיד קפצתי ממיטתי וברכתי בהתלהבות גדולה 'שלא עשני גוי', ולפיכך לא חזרתי לברך זאת שוב בבית המדרש, כי הלא כבר ברכתי ברכה זו בבוקר השכם.

ה. כבר כתב בצוואת הריב"ש' (אות מז) "ואל ירבה צדקדוקים יתירים בכל דבר שעושה, שזה כוונת היצר לעשות לאדם מורא שמא אינו יוצא בדבר זה כדי להביא אותו לעצבות, ועצבות היא מניעה גדולה לעבודת הבורא יתברך". ומי לנו גדול מהרה"ק רבי רפאל מבערשיד ז"ע שהעיד על עצמו, שדבריו אלו של הבעש"ט "האט מיר דערהאלטען ביים לעבען", כי דברי רבו הגדול הכניסו בנפשו חיות עוז ותעצומות לשמוח בחלקו שנתן לו הקב"ה זה הזכות הגדולה להיותו נמנה על בני ישראל ויוכל לעבוד את בוראו אפי' בעבודה קטנה מאוד, ועל ידי אלו המחשבות הסיח דעתו מן ה'נעוורעון' אולי לא עשה די עבודתו בשלימות, ואפשר היה יכול להשיג מדרגות גדולות ונשגבות יותר, כי עצם מה שבידינו לשרת את מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, הרי על זה ודאי יש לנו לשמוע עד אין קץ.

ו. ידוע מה שאמר הרה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' מגור ז"ע (ע"י חידושי הרי"ם עמ' שכ"ז), דבימים טובים משפיע השי"ת לבני ישראל 'ישרות הלב', והיינו דהא קרא כתיב (תהלים צח, יא) "ולישרי לב שמחה", והיינו כי מי יכול להיות בשמחה - מי שיש לו ישרות הלב, ומכיון שאמרה תורה (דברים טז, יד) "ושמחת בחגך" שחובה קדושה על האיש הישראלי להיות בשמחה תמידית ברגל, א"כ בודאי שהקב"ה ימציא לבני ישראל את האמצעי לזכות לכך שהוא ישרות הלב.

על כן וישתחו ארצה, להודות לה' על מדרגה חדשה שהשיג עתה, על דרך וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם (ויקרא ט, כד).

ב. המכתב הובא במלואו בספר 'מכתבי תורה' (מכתב קכה, והועתק ב'ליקוטי יהודה' לסוכות ד"ה ומועדים לשמחה. ועיין באמרי אמת' פרשת ואתחנן שנת תרצ"ב).

ג. זה לשונו הזהב של הגה"ק רבי יונתן אייבשיץ ז"ע בספרו 'יערות דבש' (דרוש יא) "והנה באמת כל תוקף קיום התורה אשר יזכה הנער את אורחו, הוא בכלל אחד, שיעשה אדם המצות בשמחה, זו תכלית שלימות האדם, כאשר יעשה עבודת ה' שתהיה בעיניו כמשוש להון רב, והוא המביא אדם ליראה ואהבה את ה', וזהו ממש כלל כל תורת האדם השלם, כי בזה יתדבק בה' ויטה אהבתו ויתלהב בתורתו ללמוד תורה ויראת ה' כל הימים, וכן חילופו, מי שאינו עושה בשמחה ללמוד תורה ויראת ה' כל הימים, נענש הרבה, וירחק למאוד משלימות, כדכתיב (דברים כח, מז) "תחת אשר לא עבדת וכו' בשמחה וטוב לבב", וכך כתב האר"י ז"ל דצריך לעשות כל המצות בשמחה".

ונראה כוונת דברים הקדושים לעדותו של האר"י הק' ז"ע שאמר על עצמו שכל מה שזכה להגיע לידי מדרגותיו, היה רק על ידי מה שהיה נוהג לשמוח מאד בעת עשיית המצוה וכן בעסק לימוד התורה הקדושה. (מובא בהקדמה לספר חרדים ד"ה התנאי הרביעי, והובא במשנ"ב סימן תרס"ט יא שהביאו במתק לשונו הנודע).

ד. עוד עצה היה רגיל מו"ר הרה"ק בעל ה'אמרי חיים' מויזניץ ז"ע לומר בשם הרה"ק רבי אהרן מקארלין ז"ע, שמעולם לא פגש איש ישראל אשר בירך 'שלא עשני גוי' כראוי וכהוגן, כי הא ודאי אם היה האיש הישראלי מתבונן בטובתו של הקדוש ברוך הוא שעשאו ישראל ולא גוי, ודאי ובודאי לא היה גבול לשמחתו הרבה על זה הזכות אשר אינו גוי שפל, אלא איש ישראל נפש אלוה ממעל, ואם כן ודאי לא היה מפסיק לרגע להודות ולשבח על הטובה הגדולה הזאת שעשה עמו הבורא ית'.

ידוע מכתבו של הרה"ק רבי חנוך העניך הכהן מאלכסנדר ז"ע (נדפס בסוף ספר 'חשבה לטובה') שכתב במתק לשונו "פשוט, א יוד גייט נישט מיט שמחה דאס ער איז א יוד, איז ער א כפוי טובה דעם הימעל, איז א סימן דאס ער האט נישט דער-הערט דיא ברכה שלא עשני גוי" עכלה"ק. [- פשוט הוא, כי יהודי אשר אינו הולך בשמחה גדולה על עצם היותו יהודי, הרי הוא כפוי טובה כלפי שמיא, ובזה סימן שלא עמד על עומק הברכה הגדולה 'שלא עשני גוי'...].

פרק א' - בצל אבותיו הקדושים (א) זקינו רביה"ק הצמח צדיק זי"ע

ימי נערותו בצל זקינו

בהיות רבינו האהבת ישראל זי"ע נער צעיר לימים, היה שוקד יומם ולילה עם אחיו הצעיר הרה"ק רבי חיים מאטיניא זי"ע על התורה ועל העבודה, כשהשניים ידועים היו בקרב כל החסידים כמתמידים עצומים השקועים בעסק התורה הקדושה בכל כוחותיהם, ויגיעים בהבנתה בהתאמצות ויגיעה שאין דומה לה.

זקנתם, הרבנית מרים מאניא ע"ה בתו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע, מחברתו בקודש של הרה"ק הצמח צדיק זי"ע, חששה ביותר על שלימות בריאותם של הנערים הרכים, וחששה שמא ריבוי השעות שהיו יושבים ועוסקים בתורה בריכוז גבוה אל תוך השעות המאוחרות של הלילה, יכול להזיק על גדילתם כראוי, על כן פנתה אל בעלה הרה"ק הצמח צדיק זי"ע שיראה להעיר להם על כך.

אכן הרה"ק הצמח צדיק זי"ע לא היה אומר להם על כך מאומה, אמנם כאשר הייתה הרבנית ע"ה מגיעה אליו תוך כדי מעשה, כשהיא מספרת לו כי בשעות אלו, שעות הלילה המאוחרות, עדיין יושבים הנערים והוגים בתורה הקדושה, בלא להשיג על בריאות גופם, היה הרה"ק הצמח צדיק זי"ע הולך אל חדרם כביכול להעיר להם, כשהוא גורר את רגליו על הארץ, באופן שיגיע שמע פסיעותיו לאזני נכדיו, אשר מיהרו תכף לכבות את האור שהאיר בחדר, ולהשכיב עצמם על מיטותיהם, ועשו את עצמם כישנים וכביכול נמים הם את שנתם זה עידן, ובזה כאשר היה הרה"ק הצמח צדיק זי"ע נוכח לראות כי ישנים הם וכי אחזתם תרדמה, היה חוזר ואומר לרבנית ע"ה, כי ככל הנראה לא היו דברים מעולם, כי הרי הם ישנים כאחד האדם.

באחד הלילות כאשר הגיע הרה"ק הצמח צדיק זי"ע לעבר חדרם בכדי להעיר להם על איחור עלייתם על יצועם, לאור בקשת הרבנית ע"ה שהגיעה לומר לו על הדבר, היו הנערים שקועים בלימודם עד מאד, ובזה לא שמעו את קול פסיעות זקינם הרה"ק הצמח צדיק זי"ע, אשר תפס אותם ב'קלקלתם', בראותו איככה הם ועוסקים בתורה בכל יגיע אונם, אמנם כמובן לא היה חפץ להפריע להם, מאחר ועסקו בתורה בהתלהבות ובחיות עצומה.

לאחר מכן הפטיר לעבר הרבנית ע"ה, פון ווערניקעס און יאהך, ווערט מען נישט קיין תלמיד חכם (ממרק עם כופתאות אין נעשים תלמיד חכם), ובזה אמר לה, כי בכדי שיוכלו להתגדל להיות תלמידי חכמים וגדולים בידיעת התורה, אין מנוס מלהתייגע בשנות הנערות.

אז אמר הרה"ק הצמח צדיק זי"ע להמליץ עליהם את דברי הכתוב (משלי לא, יח) 'טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה', באמרו 'טעמה כי טוב סחרה', כאשר לומדים תורה לשמה ומרגישים בטוב טעם נועם עריבות מתיקות התורה הקדושה, או אז 'לא יכבה בלילה נרה', אין מרגישים את פסיעותיו, וממילא לא כיבו את הנרות, אלא המשיכו בתלמודם.

*

עוד מסופר, כי באחד השבתות בעת עריכת שולחנו הטהור של הרה"ק הצמח צדיק זי"ע, ישבו האחים רבינו האהבת ישראל זי"ע והרה"ק רבי חיים מאטיניא זי"ע אצל השולחן, אמנם לנוכח יגיעתם הרבה בעסק התורה, ובפרט בליל שישי כאשר היו ניעורים שעות ארוכות לעמול בדברי התורה, על כן נרדמו תוך כדי אמירת דברי תורתו של זקינם הרה"ק הצמח צדיק זי"ע בעצם עריכת שולחנו הטהור, לצד גודל עייפותם שהכבידה על אשמורת עיניהם.

אביהם הרה"ק האמרי ברוך זי"ע, כראותו איך שבניו הגדולים היושבים אצל השולחן נרדמים באמצע אמירת דברי תורתו של אביו הגדול הרה"ק הצמח צדיק זי"ע, לא מצא הדבר חן בעיניו, על כן הקיש להם עם רגלו מתחת השולחן, בכדי לעוררם מתנומתם.

הרה"ק הצמח צדיק זי"ע אשר היה באמצע אמירת דברי התורה, וזרכו בקודש הייתה שלא להפסיק באמצע אמירת דברי התורה^[8], אמנם בהרגישו את הנעשה עם נכדיו הנערים, פנה לעבר בנו הרה"ק האמרי ברוך זי"ע ואמר לו, מדוע זה תעורר אותם, האם תדע מתי הלכו לשכב על יצועם.

בזה המשיך הרה"ק הצמח צדיק זי"ע ופסק לו את פסקו, תוך שהוא מביע את הערכתו העמוקה לנכדיו החביבים עליו עד לאחת, בד בבד עם ענוות רוחו ושפלותו הגדולה, באמרו, א טאטע האב איך גיהאט שענער ווי די האסט, קינדער האסטו שענער ווי מיר (אב היה לי יותר נאה מאשר אתה, אמנם ילדים יש לך נאים יותר מאשר לי).

דביקותו בזקינו

דביקות אמיתית דבוק היה רבינו האהבת ישראל זי"ע אל זקנו הרה"ק הצמח צדיק זי"ע, ולצד זה העריכו בהערכה עצומה ומופלגת, בהסתכלו עליו כעל תלמיד הבעל שם טוב הקדוש זי"ע מימי קדם, ומופלג בקדושתו.

סיפר הרה"ק האמרי חיים זי"ע, כי פעם אחת הגיע אל אביו האהבת ישראל זי"ע אחד מן האדמו"רים, ובין הדברים אמר אותו אדמו"ר אל האהבת ישראל זי"ע, איך האב גיקענט אייער זיידן דעם צמח צדיק (הכרתי את זקינכם, הצמח צדיק), השיב לו האהבת ישראל זי"ע, איר האט אים נישט גיקענט, נאר געזעהן (אתם לא הכרתם אותו, רק ראיתם אותו).

*

רבינו האהבת ישראל זי"ע היה רוחש חשיבות יתירה אל דברי זקנו הרה"ק הצמח צדיק זי"ע, ופעם אחת התבטא ואמר בהפלגה יתירה, כי אין הוא מרגיש בעצמו כל חילוק בין כשהוא לומד בזוהר הקדוש, לבין כשהוא לומד בספר הקדוש צמח צדיק לזקנו, והוא הפלגה עצומה.

בפרט יש להתפלא על הדבר, כי ידוע שספרו צמח צדיק לא כתבו זקנו הרה"ק הצמח צדיק זי"ע בעצמו בכתיבת יד קודשו, אלא נכתב על ידי החסיד המופלג רבי איציק'ל ז"ל, אשר הרה"ק האמרי חיים זי"ע היה מזכירו בדבריו, וכמדומני שאף עוד זכה הרה"ק האמרי חיים זי"ע להכירו, ועם כל זה הרגיש בזה האהבת ישראל זי"ע קדושה עצומה, עד שלא הרגיש חילוק בדבר בין לימוד ספר צמח צדיק ללימוד הזוהר הקדוש.

א. פעם נוספת הפסיק הרה"ק הצמח צדיק זי"ע באמצע אמירת דברי התורה, היה זה כאשר שהה בצל קדשו החסיד המרום רבי שמואל אליעזר פעלדמאן זצ"ל, וכאשר אמר הרה"ק הצמח צדיק זי"ע את דברי תורתו, עמד רבי שמואל אליעזר זצ"ל וחישב את כל חשבונות הגימטריאות שהזכיר הרה"ק הצמח צדיק זי"ע בדברי תורתו. הרגיש בזה הרה"ק הצמח צדיק זי"ע בקדושתו, ובזה פנה לעברו והפסיק תוך כדי אמירת דברי התורה באמרו לו, ציילען זאלסטו שינדלען (לספור הספור את הרעפים), היינו שמסחרו של רבי שמואל אליעזר זצ"ל היה ברעפים שמניחים על גגות הבתים, ובזה אמר לו שיחשב את מספר הרעפים שהוא סוחר בהם, ולא יחשב את חשבונות הגימטריא שהוא מזכיר בדברי תורתו.

הרה"ק רבי מנחם מענדיל ה'אהבת שלום' מקאסוב ז"ע יו"ד י"ז מרחשון תקפ"ז

(א) הרה"ק האהבת שלום ז"ע היה גיסו של הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ז"ע, אמנם הייתה דרכם חלוקה, כי הרה"ק האהבת שלום ז"ע היה דרכו להשפיע לחסידיו שפע ברכה ופרנסה בהרחבה גדולה, אמנם הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ז"ע היה דרכו להיפך, וכל חסידיו ותלמידיו המסתופפים בצל אברתו, היו עניים מרודים, עד כי אפילו תלמידי תלמידיו ונכדיהם, עניים ואביונים היו, אך לצד זאת שררה ידידות עזה בין הני תרי גיסי.

(ב) הרה"ק האהבת ישראל ז"ע היה חתנו של הרה"ק האמרי נועם מדזיקוב ז"ע, נכד הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, ופעם אחת התארח הרה"ק האהבת ישראל ז"ע אצל חותנו בדזיקוב על שבת קודש, וכאשר הגיעו לברכת המזון, כיבד הרה"ק האמרי נועם ז"ע את חתנו הרה"ק האהבת ישראל ז"ע בברכת המזון על הכוס.

והנה הרה"ק האהבת ישראל ז"ע היה רגיל לאחוז את הכוס בתוך ידו כאשר אצבעותיו מסבבים את הכוס כמנהג בית ויזניץ, על כן לקחו גם עתה כאשר מנהגו מעודו, ואחז את הכוס כשידו מקיפה את הכוס, אכן מנהג ראפשיץ ודזיקוב הוא לאחוז את הכוס מתחתיו, כאשר הכוס מונחת על ידיו, ועל כן כאשר הגביה את הכוס כמנהגו מבית ויזניץ, התרומם אחד מבני הרה"ק האמרי נועם ז"ע ממקומו, ניגש אל הרה"ק האהבת ישראל ז"ע, הוציא את הכוס מידו, והחזירה לו על ידו כמנהג בית ראפשיץ ודזיקוב. ברם, הרה"ק האהבת ישראל ז"ע לא הפסיק אף לא לרגע מברכת המזון, אלא המשיך לברך את ברכת המזון כאשר הכוס על גבי ידו כמנהג דזיקוב.

כאשר סיימו את ברכת המזון, אמר הרה"ק האמרי נועם ז"ע לבנו אשר הוציא את הכוס מידו של הרה"ק האהבת ישראל ז"ע, כי עתה נוכחו לראות גודל דרגת זרעו של הרה"ק האהבת שלום ז"ע, כי ברור לו הדבר שאם היו עושים את הדבר לזה הבן, היה זוכר את דבר המעשה לאורך ימים ושנים ארוכות, ואילו הרה"ק האהבת ישראל ז"ע, לא היה נוגע לו הדבר מאומה, וכאילו לא אירע דבר.

ויש להפליא את הדבר, כי כאמור הרה"ק האמרי נועם ז"ע היה ייחסן גדול, בהיותו נכד הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, אשר העיד ואמר, כי ארבע מאות מזקניו היו בדרגת הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, ועם כל זה התפעל מנכדיו של הרה"ק האהבת שלום ז"ע.

(ג) כעין זה אירע גם אצל אחיו של הרה"ק האמרי נועם ז"ע הלא הוא הרה"ק רבי משה מראזוואדאו ז"ע, אשר ידוע מה שהפליג עליו חו"ז הרה"ק הישמח משה ז"ע, כי מיום פטירתו של הרה"ק רבי אברהם המלאך ז"ע בנו של הרה"ק המגיד ממעזריטש ז"ע, לא היה עוד אברך שהתנהג בגינוני קדושה וטהרה כמו הרה"ק רבי משה מראזוואדאו ז"ע.

והנה בין חצר קדשו של הרה"ק האמרי נועם ז"ע בדזיקוב, לחצר אחיו הרה"ק רבי משה מראזוואדאו ז"ע היה קצת פירוד, וסיפר הרה"ק האהבת ישראל ז"ע, כי על אף היותו חתנו של הרה"ק האמרי נועם ז"ע, בכל זאת נסע על שבת אחת לאחי חותנו בראזוואדאו, וכל ימיו היה נהנה מן הדבר, איך שהשכיל

עשות שלא להתפעל מן המחלוקת, אלא נסע על שבת קודש לדודו הגדול, והתחמם לאור אבוקת להבת קדשו.

ושמעתי בזה מפי אנשים נאמנים, כי כאשר הגיע הרה"ק האהבת ישראל ז"ע לראזוואדאו, יצא לקראתו הרה"ק רבי משה מראזוואדאו ז"ע כשהוא מלוכב בבגדי שבת, על אף שהרה"ק האהבת ישראל ז"ע צעיר לימים היה באותה עת לערך בן ששה עשר שנים, והדבר היה לפלא גדול בעיני כל בני ביתו של הרה"ק רבי משה מראזוואדאו ז"ע, באשר הרה"ק האהבת ישראל ז"ע אף לא כיהן עוד באדמוורו"ת, וגם זקנו הרה"ק הצמח צדיק ז"ע עוד היה בין החיים.

לנוכח תמיהת אנשי ביתו, נענה הרה"ק מראזוואדאו ז"ע ואמר, כי בהיות שזכה ונכדו של הרה"ק האהבת שלום ז"ע בא בצל קורתו, הרי בוודאי שעליו לשמוח בדבר, עד כדי לבישת בגדי שבת קודש.

(ד) אודות הקשר בין שני אלו הצדיקים, שמעתי מהרה"ק רבי יענקל'ע מפשעווארסק ז"ע, כי הרה"ק האהבת שלום ז"ע השתוקק עד מאד שיבוא הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע לבקר אצלו בקאסוב, אף שהיה הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע גדול הימנו בשנים.

בין החסידים בראפשיץ התעורר וויכוח, האם נכון הדבר שייסע הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע לבקר בקאסוב, או שיש בדבר משום פגיעה בכבודו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, אמנם ביני לביני קם אחד מגדולי התלמידים בראפשיץ הלא הוא הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב ז"ע, אשר היה בעל בשר, ואמר, דער גרויבער בויך אינו מסכים לדבר, אמנם לעומתו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע אמר לאביו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, כי לדעתו טוב הדבר ליסע לקאסוב, אמנם בסופו של דבר מחמת התנגדות החסידים שלא הניחו לקיים את דבר הנסיעה, לא נסע הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע לקאסוב.

ואמר הרה"ק רבי יענקל'ע מפשעווארסק ז"ע, כי ככל הנראה, סיבת הדבר שחפץ היה הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע שייסע אביו לקאסוב, הרי זה משום שראה ברוח קדשו כי עתידים אביו והרה"ק האהבת שלום ז"ע להשתדך ביניהם, על כן רצה ששני הצדדים ייפגשו ביניהם, על ידי שייסע אביו לקאסוב.

אמנם אני אמרתי לאחר מכן להרה"ק רבי יענקל'ע מפשעווארסק ז"ע, כי לדעתי אין צריכים לזה, אלא כידוע שהיה הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע מנתנהג בפשטות בימי נעוריו, והיה מרבה ליסע עם סוחרי העורות, וממילא בהיותו על הדרכים הזדמן לו לראות את עבודתו של הרה"ק האהבת שלום ז"ע, ועל כן ביקש הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע, שאף אביו ראה יראה בקדושתו של הרה"ק האהבת שלום ז"ע.

(ה) הרה"ק רבי שמואל משינאווא ז"ע בעל ה'רמתיים צופים' מביא, כי אחר הסתלקותו של הרה"ק האהבת שלום ז"ע, הגיע אל הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא ז"ע, אז התחיל הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא ז"ע להתעניין אצלו אודות עבודתו הקדושה של הרה"ק האהבת שלום ז"ע, ולאחר מכן אמר לו, מיינע פיס ברענען מיר איך זאל גיין צו דעם איד, היינו שרגליו בוערות לילך להיפגש עם הרה"ק האהבת שלום ז"ע, והיה זה לפלא גדול, כי הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא ז"ע לא ראוהו מעולם, ועם כל זה הכיר בגודל קדושתו.

זי"ע ועכ"א